

Együtt

Velünk élő kisebbségek

Az „Együtt” című műsor – korábbi elődei, mint nemzetiségi különkiadások és fórumok, valamint az „Akkord” című műsor után – 1998 februárja óta jelentkezik.

A műsor a magyarországi kisebbségi közélet, a hétköznapok, a kultúra valamint a sokszínű és értékes művészet, az irodalom és képzőművészet, a hagyományok és néprajzi értékek bemutatására hívatott.

Lehetőség és egyben fórum arra, hogy a nemzetiségi szerkesztőségek az alapfeladataikon – a heti magazin műsorokon felül – *közös dolgairól*, az aktuális kisebbségpolitikai kérdésekről, településekről, ünnepekről és évfordulókról, emberekről és értékekről értékfeltáró és értékmentő, egyben dokumentáló képet adjanak. (A *Barátság jubileumáról is az Együtt stábjá készített műsort. A szerk.*)

Az „Együtt” műsorait nyolc hazai kisebbségi televíziós műhely felváltva készíti Pécsen, Szegeden, Budapesten és Szombathelyen havonta két-három alkalommal általában 26, néha 52 percben.

A műsor nem titkolt célja, hogy segítsük egymás jobb megismerését, hiszen a több száz éves együttélés gazdagította a magyar kultúrát, és mindezeket közvetítse a kölcsönösség, a tolerancia jegyében és ma az európai integrációs folyamatban is.

Az „Együtt” című műsört közösen készítik a nemzetiségi rovatok televíziós munkatársai, akik szaktudásukkal, speciális ismereteikkel, nyelvtudásukkal, sajátos elkötelezettségükkel és évtizedes tapasztalatokkal rendelkeznek.

Az Együtt – a velünk élő hazai tizenhárom hazai kisebbség értékeit közvetíti, mutatja be és szólni szeretne a társadalom egészéhez, valamennyi tévénézőhöz.

Műfaját tekintve gyakoriak a tematikus műsorok, illetve a hazai kisebbségi közélet aktuális nemzetiségpolitikai kérdéseit illetően a stúdióbeszélgetések. A műsorok nyelve szabadon választott, részint anyanyelven, részint magyarul, illetve szinkronizált és fel-

iratos változatban készülnek.

Az „Együtt” című műsor pillanatnyilag az egyetlen televíziós műsorsáv, egyben lehetőség az említett közös dokumentatív értékőrző funkcióra a nyolc kisebbségi televíziós szerkesztőségek, a roma, a német, a horvát, a szlovák, szerb, román és a szlovén, valamint a Rondó műsorait készítő munkatársak számára.

Az Együtt műsorai már szép sikereket értek el a különböző szakmai megmérettetéseken, a hazai és nemzetközi televíziós fesztiválokon is, így a *Kamera Hungarián* – a Magyar Televíziós Műsorok Fesztiválján, *Berlinben* a CIVIS EUROPE televíziós díj kategóriájában, a *„Szülőföldem szép határa...”* Nemzetközi Kisebbségi Televíziós Fesztiválon és a Magyarországi Nemzetiségi Filmfesztiválon is. Ez a „kincseshánya” tartogat még sok témát és feladatot mindannyiunk számára, a jövőben is.

Stangl Márta
felelős szerkesztő

A Háda Sanyi szeme

Mielőtt elolvassák ezt az írást, el kell mondanom, hogy a Háda Sanyival több képzőművészről forgattunk együtt portréfilmet, jártunk Romániában, az ott élő németeknél is, egy napon születünk, azonnal felismerem a TV-ben, ha olyan filmet látok, amit ő forgatott, összetéveszthetetlen, saját stílusa miatt. Már nem dohánnyik és tudom, hogy nem lassú, hanem igényes. Ezért tudtam és szerettem vele dolgozni.

Lehetett 36 fok árnyékban, amikor Dunabogdányban forgattunk, Hock Ferenc festőművész műtermében. A szűkebb stáb, Markó Judit rendező, Háda Sándor operatőr és jómagam, a művésztől készült portréfilm szerkesztője már sokadszor megbeszéltünk mindent, kiválogattuk a művésszel közösen a legizgalmasabb, legszebb képanyagot, beszélgettünk, hogy minél jobban megismerjük gondolatait, véleményét, életét, képei születésének körülményeit. Szóval, már otthonosan mozogtunk a műteremben, a házban, ahol a művész felnőtt és dolgozott.

A „műszak” éppen azt próbálta ki, hogyan lehetne a műterem óriás ablakain át beömlő, gyönyörű fényt megszüntetni. Én, abszolút „külsőként” meg éppen arra gondol-

tam, hogy milyen bolond egy szakma ez, amely persze fény nélkül moccani sem tud, tehát hatalmas lámpákat állítottak fel. Mindig a Sanyit figyeltem, számomra ő volt a biztos pont ebben a kábelekkal teli, mindent felforgató munkában. Hamar megértettem ugyanis, hogy ha az operatőr kamerája nem azt látja, amit én szerkesztőként elképzelek, akkor egyszerűen nincs film. Vagy az nem az a film, amire én gondolok. Ilyen egyszerű vagy bonyolult a tévészés. Együtt rezdült minden gondolatunk, akár csak a rendezőnőével, aki viszont mindenkire figyelt, kamerára, művészre, rám, „összefogott” mindent.

A Háda Sanyi nagyon lassú volt – szerintem. Én szeretek mindent gyorsan csinálni, intenzíven, alaposan, felkészül-

ten, de aztán gyorsan! Hát, ez az, ami itt nem ment. A stáb minden tagjának voltak feladatai és azokat el kellett végezni. Nehezen, de beláttam. Ő a munkafolyamatnak szinte minden stádiu-mát ellenőrizte. Világosítóként dolgozott korábban, eszméletlen, mit tudott a lámpákkal művelni! Sohasem volt elégedett, mondjuk így, nagyon ritkán. Inkább csak beleegyezett, hogy jó lesz, amikor már sokadszorra sem lett jobb.

Úristen, csak múltak a fél-órák, órák, sehol semmi. Illetve hát óriási kábelkötegek gurultak, a fiúk rohantak, kapcsoló ki, be, villany el, nem találtam magamnak „normális” embert, akivel beszélhettem volna: mindjárt, mindjárt, volt a válasz, ha bármit kérdezni akartam. Aztán nehezen, de megszoktam, hogy ezek nem igazán a szerkesztő percei, hacsak nem ehhez is értő szakember. És közben kapkodva a cigaretta...

Na, figyelem a Háda Sanyit, mint egy karmester, elemében van, végre felkerül egy festmény is a festőállványra, próbálgatják, a rendező is „nyakig” benne, csapatmunka a javából, nézem én, félig még kívülről, alakul, amit megbeszéltünk. Kezdek megnyugodni, és beletörődni, végül is pontosan az történik, amit akartunk, amit akarok, csak éppen most nem tudok semmit tenni. Sanyi a kamera mögül nézi már az eseményeket, már csak a szeme él, ami egyben a kamerával, nem is tudom, mit lát anélkül? És magyarul, kér, integet, most, most, na, ezt hozd vissza, ez volt a jó, de hol van az már? Kezdődik minden előlről.

Úristen, mire forgatunk, a Sanyi kész lesz! Hát ezt nem lehet bírni, gondolom magamban és izgulok is. Ő is csak ember... Végre elindul valami, a rendező a monitort nézi folyamatosan, én is odaülök, lássam legalább, hogy mi történik, most már a kamera szemével. Peregnek az események, Háda Sanyi elemében, ezt le sem lehet írni, új kép, új motívumok, új Háda, kívül-belül változik, ahogyan a képek követik egymást. Aztán szünet. Leenged. Cigaretta. Szinte nem merek hozzászólni. Nézem a szemét, tiszta vörös.

– Sanyi, látsz még?

– Most pihentetem a szemem – és kesernyésen mosolyog.

Eldobja a csikket, megy vissza, folytatódik a munka, a „küzdelem”.

Álljunk meg, valami nem stimmel. Ehhez a képhez egészen más fények kellenek! – hallom.

Jaj ne, odanézek, téli kép az állványon, a Sanyi ideges. Kint tombol a nyár, a filmben a képek köré-közé valami téli hangulatot kell varázsolnia. Amíg a lámpákat próbálgatják, látom kupaktanács a technikussal. – Majd utána – mondja és folytatódnak a téli képek.

Miközben gyönyörködöm a monitoron és az állványon látható képekben, el is felejtkezem arról, mit érezhet a művész e felfordulás láttán? Keresem a szememmel a Hock Ferit. Mosolyogva nézi és túri a nyüzsgést, jól felforgattuk a műtermét, ahogy így körülnézek, de ezt előre megbeszéltük vele. Úgy látom, őt nem is igen zavarja, ő is gyönyörködik a monitoron

látható képi feldolgozásokban, ahogyan a Sanyi belemegy a részletekbe, szétforgácsolja, széttúrja, lecsupaszítja a képet, részekre, darabjaira szedi kamerájával, olyan dolgokat lát, amit senki más, csak a művész tud. Figyelem, visszanez, rám kacsint, megnyugszom, tetszik neki a Sanyi munkája. Ők „beszélgetnek”, ilyen egyszavas mondatok, megjegyzések, észrevételek, kérdések és válaszok ezek. Erre mondják, hogy fél szavakból is értik egymást.

Szünet. Cigaretta. Sanyi elrohan. Körbenézek, csak én látam? Senki nem szól semmit, mindenki teszi a maga dolgát. Hallom, ahogy felbúg a motor, Sanyi a kamerával és a technikussal el. A ház asszonya saját

készítésű, hús bodzaszörpöt kínál körbe. Kint vagyunk a kertben, nem mintha ott hűvösebb lenne, de mégis „kint” vagyunk. Elmenőben aggodalmasan néz be a feldúlt műtrembe...

Lassan múlnak a percek, eszünk is valamit, végre velem is szóba állnak, na szóval, miről is fogok akkor beszélni a festővel? Ülünk le, mondja a rendező, a művész is odahúzza a székét, kis kupaktanács. Felkészületlenül ér az érdeklődése, egy másik világban, a Háda Sanyi világában próbáltam már órák óta eligazodni. Rengeteg mindent fedeztem fel a kamerája segítségével, ami sok új gondolatot indított el bennem is. Ezt el is mondom, látom, a rendező mosolyogva nyugtázza. Hát igen, ezek az átkozottan hosszú beállítások, ez az örült sok kábel, meg a lámpák – szinte mindig belebotlom egyiknek a lábába, amitől ügyetlennek érzem magam –, s közben én is dolgoztam, csak nem vettem észre. Figyeltem, tanultam és megláttam azt, ami nélkül nincs film és amit nyilván nekem magamnak kellett felfedeznem, hiszen mondták ők, hogy csapat, meg együtt, meg minden...

Autózúgás, megáll az autó a ház előtt, jön a Háda Sanyi: mint egy győztes hadvezér a kamerájával és valami huncut, önelégült mosollyal az arcán „jelenti”, készek a téli képek! Na, erre még egyszer iszunk egy lehűtött bodzaszörpöt, közrefogjuk, de nem mesél, mindjárt megmutatja a monitort, mondja és megállíthatatlanul megy vissza a műtrembe. Mi is utána, körbeálljuk a kis monitort: és tényleg, havas sziklát sejtető, gyönyörű képek – a rekkenő hőségben. Hát még ha ilyen meg olyan kamerája lenne, hallom a „szakembereket”, ahogy összesúgnak mögöttem.

Persze a nézők sohasem tudják, meg őket nem is érdekli, hogyan születtek a téli képekhez a megfelelő „vágóképek” a dunabogdányi nyárban? Lettek, mert a Háda Sanyi szeme ezt látta és a kamerája pedig felvette. Ilyen egyszerű? Ilyen egyszerű? Mindenki boldog, ő elégedett, megnyugodott. Összenézünk, már olyan a szeme, hogy attól félek, ma nem tudjuk folytatni a forgatást. De ő mosolyog.

– Most pihenek egy kicsit – szól oda nekem. Látta az arcomon az ijedtséget? Meglehet. Cigaretta, csöndes beszélgetés, nyugalom.

Pihen a Háda Sanyi szeme.

Mayer Éva